

ALEKSANDER FREDRO:ZEMSTA (1834)

- komedia w czterech aktach
- komedia charakterów, komedia obyczajowa
- komizm sytuacyjny (dyktowanie listu), słowny (powiedzonka bohaterów, patetyczne przemowy Papkina), postaci (Papkin, kontrastowo zestawieni Cześnik i Rejent)

BOHATEROWIE:

CZEŚNIK MACIEJ RAPTUSIEWICZ

- typowy szlachcic sarmata
- niegdyś znany z bójek zawadiaka
- brał udział w konfederacji barskiej
- mieszka w połowie podupadającego zamku, który niegdyś kupił wraz ze wsią ojciec Klary, brat Cześnika
- od lat toczy z Rejentem Milczkiem proces majątkowy, jest z nim skłócony, marzy o pokonaniu go
- kłótlivy, o gwałtownym temperamencie, łatwo wpada w gniew
- nie posiada wykształcenia
- butny, dumny
- nazwisko znaczące od raptus (gwałtowny, porywczy, wybuchowy)
- stary kawaler, stryj i opiekun Klary
- nie posiada własnego większego majątku, zarządza dobrami Klary
- myśli o ożenku, planuje ślub z Podstoliną, wdową z sąsiedztwa (sądzi, że jest bogata, co okazuje się nieprawdą)
- gdy dowiaduje się o zamiarach Rejenta, który chce wydać swego syna za Podstolinę (by zrobić Cześnikowi na złość), snuje własną, nieudolną intrygę (fałszywe zaproszenie Wacława na schadzke z Klarą)
- w podeszłym już wieku, ma kłopoty zdrowotne (reumatyzm, podagra)
- chciwy, mściwy, zapalczywy, nieustępliwy
- grozi sąsiadowi, że go zastrzeli
- działa bez zastanowienia
- znakomicie włada szablą
- szanuje staropolską zasadę gościnności
- jego ulubionym zwrotem są słowa „mocium panie” (które Dyndalski zapisuje w treści dyktowanego listu pisanego rzekomo przez Klarę)

REJENT MILCZEK

- właściciel drugiej połowy zamku
- ojciec Wacława
- skryty, małomówny
- wdowiec
- właściciel połowy zamku
- skąpy, chciwy, uparty, zawzięty, sprytny
- wyrachowany, nieuczciwy, obłudny, pozbawiony skrupułów
- zakłamaný – w swoich niecznych działaniach (np. skłanianie murarzy do składania fałszywych zeznań) ciągle odwołuje się do Boga
- nie liczy się dla niego szczęście syna
- postanawia naprawić mur graniczny
- jego ulubione powiedzonko: „Niech się dzieje wola nieba/ Z nią się zawsze zgadzać trzeba”
- Raptusiewicz mówi o nim „słodki, cichy, z kornym licem/ale z diabłem, diabłem w duszy”

WACŁAW MILCZEK

- zakochany w Klarze, spotyka się z nią potajemnie w altanie
- niegdyś romansował z Podstoliną podając się za księcia Radosława

JÓZEF PAPKIN

- ubogi szlachcic
- ubiera się zgodnie z francuską modą
- cały jego majątek to gitara, szpada i kolekcja motyli
- tchórz i samochwała, opowiada zmyślane historie o swych bohaterskich czynach

DYNDALSKI

- stary sługa Cześnika

KLARA

- bratanica Cześnika
- ma znaczny majątek
- rozsądna, inteligentna, skromna
- odwzajemnia miłość Wacława
- ma poczucie humoru, o czym świadczy reakcja na zaloty Papkina
- by pogodzić wszystkich, postanawia wypłacić z własnego majątku odszkodowanie dla Podstoliny

PODSTOLINA HANNA CZEPIERSIŃSKA

- krewna Klary
- wdowa po trzech mężach
- planuje po raz kolejny dobrze wydać się za mąż

PRZEBIEG ZDARZEŃ:

- plan ślubu z Podstoliną snuty przez Cześnika w rozmowie z Dyndalskim
- przybycie Papkina i jego plany matrymonialne związane z Klarą
- naprawa muru granicznego przez robotników wynajętych przez Rejenta
- spotkanie Klary z Wacławem
- spór Cześnika i Rejenta o mur, groźby Raptusiewicza, bójka służby Cześnika z murarzami
- przybycie Wacława podającego się za komisarza Rejenta do części zamku Cześnika, chce on zostać jeńcem, by być bliżej Klary
- rozmowa Wacława z Cześnikiem, nieudana próba załagodzenia konfliktu
- spotkanie Podstoliny z Wacławem – ujawnienie się jego młodzieńczych oszustw
- rozmowa Klary z Papkinem – drwiny z przechwałek i żądanie zdobycia krokodyla
- spisywanie zeznań murarzy przez Rejenta
- bezskuteczne błagania Wacława o zgodę ojca na ślub z Klarą
- intryga Rejenta na wieść o planowanym ślubie Podstoliny z Cześnikiem (plan ślubu Wacława z Podstoliną)
- poselstwo Papkina – przekazanie wyzwania na pojedynek
- przybycie Podstoliny wezwanej do Rejenta – podpisanie umowy w sprawie małżeństwa z Wacławem (obwarowanej obowiązkiem wypłacenia odszkodowania w przypadku jej niedotrzymania)
- intryga Cześnika – doprowadzenie do ślubu Klary i Wacława
- pogodzenie się bohaterów („Zgoda! A Bóg wtedy rękę poda”)

CECHY TWÓRCZOŚCI FREDRY:

- nietypowa na tle polskiego romantyzmu
- pogodna, pełna humoru
- pokazuje życie szlachty w jej dworach
- wykorzystuje nietypowy dla epoki gatunek